

MAQSUD SHAYXZODA IJODIDAGI BADIY MAHORAT VA FALSAFIY
CHUQURLIK

Saminov Shohjahon Sharifjon o'g'li

Toshkent davlat transport universiteti

“Siyosatshunoslik” yo‘nalishi 3-bosqich talabasi

E-mail: saminovsh2025@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada taniqli shoir, dramaturg va olim Maqsud Shayxzodaning hayoti va ijodiy yo‘li tadqiq qilinadi. Unda shoirning she‘riy asarlaridagi badiiy mahorat, falsafiy chuqurlik hamda tarixiy mavzularga munosabati tahlil etiladi. Shayxzodaning adabiy merosi, jumladan, “Toshkentnoma”, “Jaloliddin Manguberdi”, “Mirzo Ulug‘bek” kabi asarlari orqali uning milliy ruhni aks ettirishdagi roli ko‘rib chiqiladi.

Kalit so‘zlar: shoir, she‘riyat, doston, falsafa, tarixiy obrazlar, milliy g‘urur, adabiy meros.

Аннотация. В статье рассматривается жизненный и творческий путь известного поэта, драматурга и ученого Максуда Шайхзода. Анализируется художественное мастерство поэта, философская глубина, отношение к исторической тематике в его поэтических произведениях. Литературное наследие Шайхзода, включая его произведения «Ташкентнома», «Джалолитдин Мангуберди» и «Мирзо Улугбек», будет рассмотрено с точки зрения его роли в отражении национального духа.

Ключевые слова: поэт, поэзия, эпос, философия, исторические образы, национальная гордость, литературное наследие.

Annotation. This article examines the life and creative path of the famous poet, playwright, and scholar Maqsud Shaikhzoda. It analyzes the artistic skill, philosophical depth, and approach to historical themes in the poet's poetic works. Shaikhzoda's literary legacy, including his works such as "Tashkentnoma", "Jaloliddin Manguberdi", and "Mirzo Ulug'bek", is considered in reflecting the national spirit.

Key words: poet, poetry, epic, philosophy, historical images, national pride, literary heritage.

KIRISH

Maqsud Shayxzoda (1908–1967) – XX asr o‘zbek adabiyotining yorqin namoyandalaridan biri bo‘lib, she‘riyat, dramaturgiya va ilmiy tadqiqotlar sohasida nodir asarlar yaratgan. Uning ijodi milliy ruh, tarixiy shaxslar va zamonaviy mavzularni uyg‘unlashtirgan holda rivojlanib bordi. Shayxzoda ijodida insoniy qadriyatlar, vatanparvarlik, madaniyat va tarix mavzulari alohida o‘rin tutadi.

Shayxzoda ijtimoiy-siyosiy sharoit va ijodiy yo‘li

Maqsud Shayxzoda 1908-yilda Ozarbayjonning Ganja shahrida tug‘ilgan. Yoshligidan adabiyotga qiziqishi bilan ajralib turgan shoir Boku dorilmuallimida tahsil olgan. 1920–30-yillarda u “Milliy firqa” harakatida qatnashgani uchun hibsga olinib, Toshkentga surgun qilingan. Bu davr uning ijodida chuqur iz qoldirdi.

Volume: 3 Issue: 1

Shayxzodaning ilk she'rlari 1929-yilda "Sharq haqiqati" gazetasida chop etilgan. Keyinchalik "Undoshlarim" (1933), "Jumhuriyat" (1935) kabi to'plamlari nashr qilindi. Uning she'rlarida mehnatkash xalqning baxti, ozodlik kurashi, yurtning go'zalliklari kabi mavzular aks etgan.

Shayxzoda ijodidagi badiiy uslub va falsafiy qarashlar

Shayxzodaning she'riyatida tarix, inson va zamona munosabati keng yoritilgan. Uning "Tarix – Yo'l – Safar – Kema" kabi obrazlari insoniyatning doimiy rivojlanishini ifodalaydi. "Raqamlar" she'rida u sonlarni nafaqat hisob, balki ma'naviyat ramzi sifatida ko'radi:

"Men na munajjimman, na hisobdon,

Lekin ko'raman sonlar mag'zida osmoncha ma'nolar..."

Shayxzodaning "Toshkentnoma" dostoni uning ijodidagi eng yirik asarlardan biri hisoblanadi. Unda shahar tarixi, madaniyati va insoniy qadriyatlar she'riy uslubda ifodalangan.

Tarixiy dramalar: "Jaloliddin Manguberdi" va "Mirzo Ulug'bek"

Shayxzodaning tarixiy dramalari uning milliy g'urur va mustaqillik mavzularidagi qarashlarini aks ettiradi. "Jaloliddin Manguberdi" (1944) tragediyasida mo'g'ullarga qarshi kurashgan qahramonning jasorati tasvirlangan. Asar dastlab taqiqlangan bo'lsa-da, keyinchalik o'zbek adabiyotining durdona namunalaridan biri sifatida tan olingan.

"Mirzo Ulug'bek" (1964) tragediyasi esa ilm-fan va hokimiyat o'rtasidagi ziddiyatni ko'rsatadi. Bu asar ham teatr sahnasida qo'yilgan va kinofilmga moslashtirilgan.

Shayxzoda tarjimon va olim sifatida

Shayxzoda nafaqat shoir, balki mohir tarjimon va olim ham edi. U Shekspirning "Hamlet", "Romeo va Juletta" asarlarini, Pushkin va Bayron she'rlarini o'zbek tiliga tarjima qilgan. Shuningdek, u Navoiy ijodini tadqiq etib, "General shoir" (1941) kabi ilmiy asarlar yozgan.

XULOSA

Maqsud Shayxzoda ijodi o'zbek adabiyotining boyligi bo'lib, u she'riyat, dramaturgiya va ilmiy tadqiqotlar orqali milliy ruhni yangi bosqichga olib chiqqan. Uning asarlaridagi falsafiy chuqurlik, badiiy mahorat va tarixiy mavzular zamonaviy o'quvchilar uchun ham qimmatli manbadir. Shayxzodaning merosi nafaqat o'zbek, balki jahon adabiyotining yorqin sahifalaridan biri sifatida qadrlanib kelmoqda.

Volume: 3 Issue: 1

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Maqsud Shayxzoda. Tanlangan asarlar. 5-jild. T.: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot, 1973.
2. Naim Karimov. Maqsud Shayxzoda: Ma'rifiy-biografik roman. T.: "Sharq", 2010.
3. Saodat, I. Ko 'k' leksemasining etimologik tavsifi. O 'zbekiston, 75.
4. Ўзбек адабиёти. 5–11-синфлар учун дастури. T.: 2009.
5. Ш.М.Мирзиёев. Маънавий-маърифий нутқлар. T.: 2020.
6. Saodat, I., & Ma'suda, E. (2023). Bilingvizm turlari va ikkinchi til leksik bazasi. In international scientific conferences with higher educational institutions (Vol. 1, No. 14.04, pp. 185-188).
7. Zulhumor, X. O. L. M. A. N. O. V. A. (2017). Babür'ün Özbek Dilbilimini Geliştirmedeki Büyük Hizmetleri. Journal of Modern Turkish Studies, 14(1), 85.
8. Bilveren, T. (2015). Babürnâmedeki bazı kelimelerin tarihî ve etimolojik tahlili. Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 5(9), 114-118.
9. Zulhumor, X. (2023). Bobur–semantikaning sohir bilimdoni. Роль наследия Захириддина Мухаммада Бабур в развитии восточной государственности и культуры, 1(1).
10. Israilova, S. (2022). "Ko 'k' leksemasi semantikasini yoritishda tezaurus modelidan foydalanish. Computer linguistics: problems, solutions, prospects, 1(1).
11. Dadaboyev, H., Hamidov, Z., & Xolmanova, Z. (2007). O 'zbek adabiy tili leksikasi tarixi. Toshkent: Fan, 97-103.
12. Bakhronova, D., Alavutdinova, N., Israilova, S., & Vilchis, V. V. Color Lexemes in Context: Cognitive and Cultural Explorations.